

Babanod newydd-anedig/ Mewn Gofal o'u Geni | Mehefin 2021

Babanod newydd-anedig mewn achosion gofal brys yng Nghymru a Lloegr

Ynglŷn â'r crynodeb hwn

Mae'r crynodeb hwn yn tynnu sylw at brif ganfyddiadau Mewn Gofal o'u Geni: Babanod Newydd-anedig mewn Achosion Gofal Brys yng Nghymru a Lloegr - sef adroddiad a gomisiynwyd gan Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield ac a luniwyd gan y Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol, sy'n gydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe.

Mae'r adroddiad yn darparu data wedi'i ddiweddarau a dadansoddiad ar:

- nifer a chyfradd mynychder babanod newydd-anedig a phlant bach mewn achosion gofal ar lefel genedlaethol a rhanbarthol
- cyfran y gwrandawiadau gorchymyn gofal interim brys (ICO) yn ymwneud â babanod newydd-anedig a gynhelir ar fyr rybudd (diffinnir yn yr adroddiad fel o fewn saith niwrnod), fel gwrandawiadau brys (llai na thridiau), a heb yr un diwrnod o rybudd (cynhelir ar yr un diwrnod)
- nifer y gorchmynion amddiffyn brys (EPO) a wnaed ar gyfer babanod newydd-anedig a phlant bach, a chyfran yr achosion hyn sy'n mynd ymlaen i achosion a.31.

Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod 1 Ebrill 2012 i 31 Mawrth 2020. Mae'r adroddiad llawn a'r fersiwn Saesneg ar gael o: www.nuffieldfjo.org.uk

Awduron

Awduron yr adroddiad yw:

- Rebecca Pattinson, Prifysgol Caerhirfryn
- Karen Broadhurst, Prifysgol Caerhirfryn, Cyd-gyfarwyddwr y Bartneriaeth Data Cyfiawnder Teuluol
- Bachar Alrouh, Prifysgol Caerhirfryn
- Linda Cusworth, Prifysgol Caerhirfryn
- Stephanie Doebler, Prifysgol Caerhirfryn
- Lucy Griffiths, Prifysgol Abertawe
- Rhodri Johnson, Prifysgol Abertawe
- Ashley Akbari, Prifysgol Abertawe
- David Ford, Prifysgol Abertawe, Cyd-gyfarwyddwr y Bartneriaeth Data Cyfiawnder Teuluol.

Cyfeiriad a argymhellir

Pattinson, R. et al. (2021). *Born into care: Newborn babies in urgent care proceedings in England and Wales*. Crynodeb. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Cynnwys

Cefndir.....	1
Prif ganfyddiadau	2
Meintiau samplau, bylchau data, a chyfyngiadau	3
Argymhellion.....	5
Cyfeiriadau.....	6

Population Data Science
at Swansea University

Cefndir

Pan fydd awdurdod lleol yn cychwyn achos gofal o dan a.31 Deddf Plant 1989, gellir gwneud cais hefyd am wrandawriad gorchymyn gofal interim brys (ICO). Mae Cafcass yn gwahaniaethu rhwng gwrandawiadau byr rybudd (o fewn saith niwrnod), gwrandawiadau brys (llai na thridiau) neu wrandawiadau ar yr un diwrnod (heb yr un diwrnod o rybudd), y mae pob un ohonynt yn dilyn yn gyflym ar ôl cychwyn achos gofal. Canlyniad ceisiadau gan yr awdurdod lleol am wrandawriad brys yw bod hyn yn cyfyngu'r amser sydd ar gael i warcheidwad y plant (Cafcass a Cafcass Cymru) arfarnu'r achos, a gall hefyd amharu ar hawliau Erthygl 6 rhieni o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998, gan beidio â gadael digon o amser i gyfarwyddo cyfreithiwr. Mae'r cyfryw bryderon yn fwy difrifol fyth mewn perthynas â babanod newydd-anedig a'u mamau.

Er y gall gweithredu ar frys yn dilyn genedigaeth baban newydd fod yn angenrheidiol ac yn gymesur lle mae angen uniongyrchol i ddiogelu'r baban rhag niwed, bu pryder cyffredinol fod nifer yr achosion hyn yn cynyddu. Mae'r pryder hwn wedi'i amlinellu gan Lywydd Gweithgor Cyfraith Gyhoeddus yr Is-adran Deuluoedd ar gyfer Cymru a Lloegr mewn adroddiadau diweddar (PLWG 2019; 2021). Mynegwyd pryder gan y PLWG hefyd fod rhai achosion gofal plant bach yn cael eu cychwyn ar frys oherwydd cynllunio a pharatoi annigonol yn y cyfnod cyn-geni. Gellir diystyru gofalwyr teulu wrth wneud penderfyniadau brysiog, a gall hynny arwain at wahanu neu symudiadau lleoli diangen.

Mae'r PLWG—sydd â nod cyffredinol o sicrhau y gall babanod a phlant, ble bynnag y bo modd, aros yn ddiogel yn eu rhwydweithiau teuluol, gan leihau'r angen am ymyrraeth ymwithiol gan lys teulu—wedi pennu argymhellion sy'n amcanu at wella arfer cyn-achos (cyn-geni) ac sy'n mynnu bod y sail ar gyfer gwrandawriad ICO brys yn cael ei nodi'n glir i'r llysoedd teulu ym mhob achos. Wrth i'r PLWG symud ymlaen i weithredu argymhellion o'i adroddiad diweddaraf, mae'r dadansoddiad data a ddarparwyd yn yr adroddiad Mewn Gofal o'u Geni diweddaraf yn darparu meincnodau pwysig i allu mesur cynnydd yn eu herbyn.

Mae'r adroddiad hwn yn darparu tystiolaeth newydd ynglŷn â'r nifer o fabanod newydd-anedig a phlant bach mewn achosion gofal yng Nghymru a Lloegr, yn ogystal â mynychder gwrandawiadau brys yn yr achosion hyn.¹ Mae tystiolaeth newydd yn cael ei darparu hefyd ynglŷn â'r defnydd o orchmynion amddiffyn brys (EPO). Mae'r dadansoddiad o achosion plant bach yn seiliedig ar ddata a gasglwyd gan Cafcass a Cafcass Cymru yn y cyfnod wyth mlynedd rhwng 2012/13 a 2019/20 (blynyddoedd cyllidol).²

¹ Yn yr adroddiad hwn, mae'r term 'plant bach' yn cynnwys plant o dan 52 wythnos oed ac mae'r term 'newydd-anedig' yn cynnwys babanod o dan bythefnos oed.

² Sylwer bod y data a'r dadansoddiad yn cwmpasu'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2020 ac mae yn y cyfnod 'cyn-COVID' yn fras felly.

Prif ganfyddiadau

- Yn Lloegr, nifer gyfartalog y plant bach mewn achosion gofal rhwng 2012/13 a 2015/16 oedd 5,305 y flwyddyn, o gymharu â 5,899 y flwyddyn rhwng 2017/18 a 2019/20 (y flwyddyn ddiweddaraf yn y data). Yng Nghymru, nifer gyfartalog y plant bach mewn achosion gofal y flwyddyn oedd 366 rhwng 2013/14 a 2015/16, o gymharu â 455 rhwng 2017/18 a 2019/20.
- Fe wnaeth nifer y babanod newydd-anedig mewn achosion gofal yn Lloegr gynyddu o 2,425 yn 2012/13 i 2,914 yn 2019/20. Yng Nghymru, mae niferoedd wedi cynyddu o 145 i 241 dros yr un cyfnod, er i'r nifer ostwng i 203 yn 2019/20. Mae babanod newydd-anedig yn cyfrif am gyfran gynyddol o achosion yn ymwneud â phlant bach—ychydig dros eu hanner yn 2019/20.
- Mae'r gyfradd (mynychder) babanod newydd-anedig yn y boblogaeth gyffredinol sy'n destun achosion gofal wedi cynyddu hefyd, pan fyddwn ni'n mesur nifer yr achosion newydd-anedig fesul 10,000 o enedigaethau byw yng Nghymru a Lloegr (gweler Ffigur 1). Yn 2019/20, roedd 47.7 o fabanod newydd-anedig fesul 10,000 o enedigaethau byw yn destun achosion gofal yn Lloegr, i fyny o 34.9 fesul 10,000 yn 2012/13. Yng Nghymru, mae'r gyfradd yn uwch fyth—68.3 fesul 10,000 o enedigaethau byw yn 2019/20, i fyny o 41.1 yn 2012/13.
- Yn 2019/20, cafodd 86.3% o achosion yn ymwneud â babanod newydd-anedig yn Lloegr a 74.8% o achosion yn ymwneud â babanod newydd-anedig yng Nghymru eu gwrandawr ar fyr rybudd (o dan saith niwrnod)—ac roedd y mwyafrif o'r rheiny ar sail brys, gyda rhybudd o rhwng un diwrnod a dau ddiwrnod yn unig.
- Mewn cyfran gweddol fawr a chynyddol o achosion babanod newydd-anedig yng Nghymru a Lloegr, caiff y cais ei gyflwyno a threfnir y gwrandawriad cyntaf ar yr un diwrnod, heb yr un diwrnod o rybudd (gweler Ffigur 2). Yn 2019/20, roedd tua un o bob chwe baban newydd-anedig mewn achos gofal yn destun gwrandawriadau ar yr un diwrnod.
- Mae cyfraddau mynychder yn amlwg yn amrywio yn ôl rhanbarth.
 - Mae Llundain yn gwahaniaethu'n sylweddol iawn oddi wrth Gymru a llawer o ranbarthau Lloegr, yn benodol, y Gogledd Orllewin, y Gogledd Ddwyrain, a Swydd Efrog a Humber. Yn Llundain y ceir y cyfraddau mynychder isaf (24.9 o fabanod newydd-anedig fesul 10,000 o enedigaethau byw yn 2019/20), a chan Llundain a'r De Ddwyrain y mae'r cyfrannau isaf o wrandawriadau ar yr un diwrnod (9.3% ac 11.4% yn y drefn honno). Awgrymodd ymarferwyr a gyfrannodd at ymchwil gynharach fod y ffaith fod mwy o wasanaethau ataliol ar gael yn Llundain, fel lleoliadau mam a baban ac ansawdd yr eiriolaeth gyfreithiol, wedi arwain at lai o achosion plant bach yn cael eu cychwyn ar yr adeg geni (Mason a Broadhurst 2020).

Categoriadau'r Gwasanaeth Cynghori a Chynorthwyo Llys i Blant a Theuluoedd (Cafcass)

Mewn achosion lle mae awdurdodau lleol yn mynnu penderfyniad cyflymach yn dilyn cychwyn achos gofal, gellir gwneud cais am wrandawriad gorchymyn gofal interim brys (ICO). Mae Cafcass yn cynnig y categorïadau canlynol o ran y gwrandawriadau hyn:

- byr rybudd – cynhelir y gwrandawriad cyntaf lai na saith niwrnod o ddyddiad cyflwyno'r cais gofal
- brys – cynhelir y gwrandawriad cyntaf lai na thridiau o ddyddiad cyflwyno'r cais gofal [Sylwer bod yr ymchwil yn yr adroddiad yn mesur un neu ddau ddiwrnod]
- ar yr un diwrnod (heb yr un diwrnod o rybudd) – cynhelir y gwrandawriad cyntaf ar yr un diwrnod â chyflwyno'r cais gofal.

- Ar ben arall y sbectrwm y mae'r Gogledd Ddwyrain, lle mae cyfraddau mynychder wedi dyblu dros yr wyth mlynedd diwethaf, yn cynyddu o 34.0 fesul 10,000 o enedigaethau byw yn 2012/13 i 83.1 fesul 10,000 yn 2019/20. Dros gyfnod, mae cyfran yr achosion babanod newydd-anedig ar yr un diwrnod wedi dyblu yn y rhanbarth hefyd (i 41.3%)—yr uchaf o bell ffordd ledled Cymru a Lloegr.
- Yn Swydd Efrog a Humber, er bod cyfran y gwrandawiadau ar yr un diwrnod yn is nag yn y Gogledd Ddwyrain, ar 26.8% yn 2019/20, mae'n cynyddu ac yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (gweler uchod).
- Mae nodweddion tebyg nodedig rhwng Cymru a Gogledd Orllewin Lloegr o ran cyfraddau mynychder—68.0 a 66.2 o achosion babanod newydd-anedig fesul 10,000 o enedigaethau byw yn 2019/20 yn y drefn honno. Ochr yn ochr â'r Gogledd Ddwyrain, a Swydd Efrog a Humber—ac yn wahanol i ranbarthau eraill Lloegr— mae Cymru'n dangos tuedd sylweddol am i fyny yn ystadegol yn y gyfran o wrandawiadau a drefnir heb yr un diwrnod o rybudd.
- Yn Lloegr, mae plant bach yn fwy tebygol o fod yn destun ceisiadau am orchymyn amddiffyn brys na phlant hŷn.³ Roedd plant bach a phlant hŷn a fu'n destun cais EPO yn debygol iawn o ymddangos yn destunau mewn achosion gofal o fewn cyfnod 28 diwrnod (neu o fewn yr un achos). Rhwng 2012/13 a 2019/20:
 - cafodd 86.1% o'r holl achosion eu cofnodi ar ôl hynny fel cais a.31
 - cafodd 89.0% o achosion yn ymwneud â phlentyn o dan un oed eu cofnodi ar ôl hynny fel cais a.31
 - cafodd 90.4% o achosion yn ymwneud â baban newydd-anedig eu cofnodi ar ôl hynny fel cais a.31.

Mae canfyddiadau'r data hwn yn gwrthbrofi pryderon nad yw plant sy'n ymddangos mewn ceisiadau EPO yn ymddangos ar ôl hynny mewn achosion gofal.

- Yn gyffredinol, fodd bynnag, nid yw'r rhan fwyaf o blant bach a phlant yn dechrau'u siwrneiau drwy'r system cyfiawnder teuluol, am fod cais EPO wedi'i wneud. O ran yr holl blant, dim ond 6.5% o'r holl achosion ar gyfer achosion gofal oedd wedi'u rhagflaenu gan EPO, ac yn achos babanod newydd-anedig, roedd y mynychder lawn mor isel ar 7.7%.

Meintiau samplau, bylchau data, a chyfyngiadau

Y brif ffynhonnell ddata oedd data rheoli achosion electronig a gynhyrohwyd fel mater o drefn gan Cafcass a Cafcass Cymru. Cafodd pob achos o achosion gofal a.31 a ddechreuodd rhwng 1 Ebrill 2012 a 31 Mawrth 2020 (blynyddoedd cyllidol) eu cynnwys (47,955 o blant bach, yn cynnwys 21,774 o fabanod newydd-anedig). Mae data'n ymwneud â gorchmynion amddiffyn brys yn Lloegr yn cynnwys yr holl geisiadau a.44 dros yr un cyfnod (13,119 o blant, yr oedd 3,652

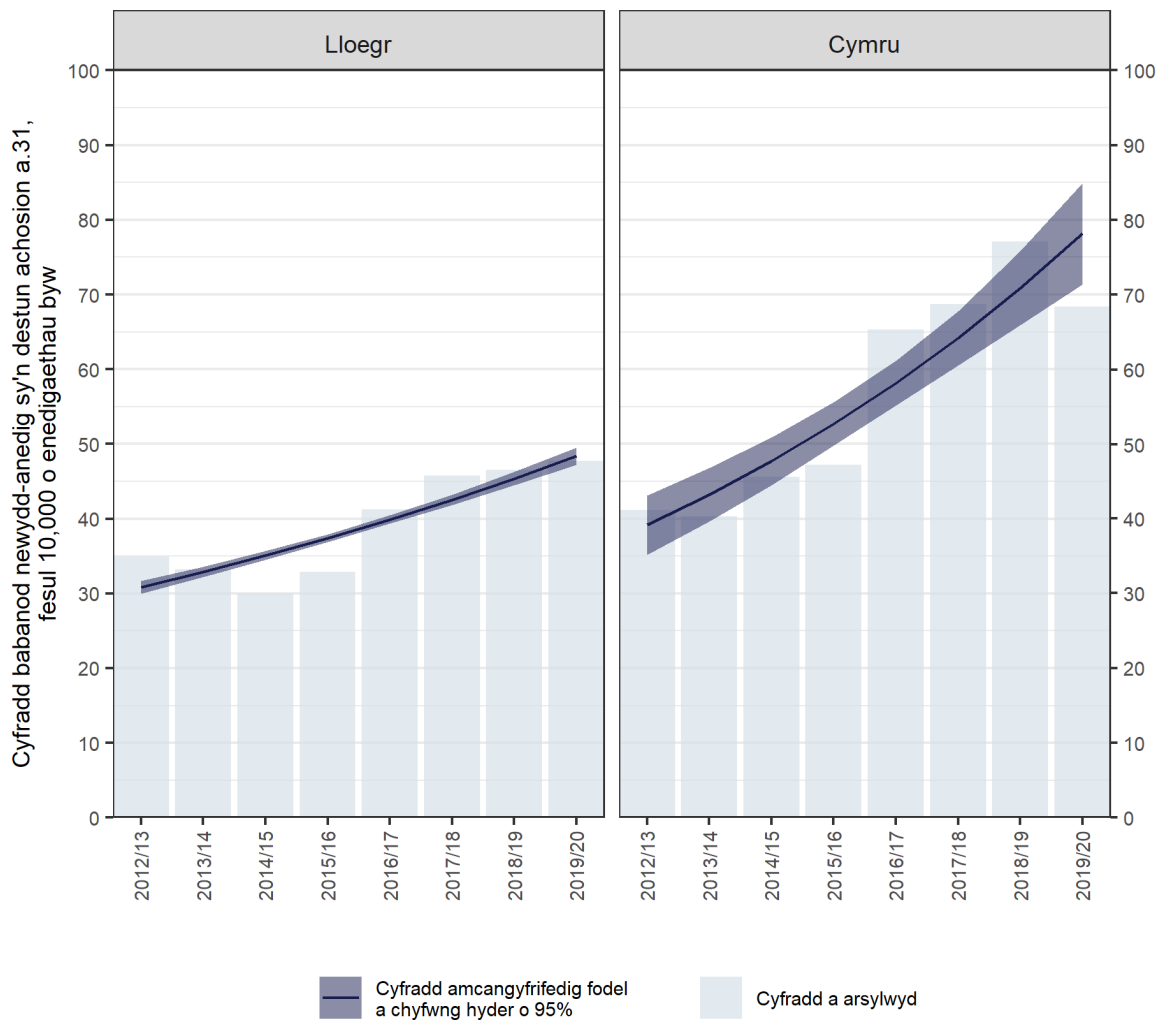
³ Er bod Cafcass Cymru yn cipio data ar EPOs fel mater o drefn yng Nghymru, ni fu modd darparu dadansoddiad oherwydd y niferoedd eithriadol o fach.

ohonyn nhw'n blant bach, yn cynnwys 1,731 o fabanod newydd-anedig). Er bod Cafcass a Cafcass Cymru yn cofnodi pob achos o achosion gofal a.31, nid ydynt yn ymwneud â rhoi plant mewn gofal yn wirfoddol o dan a.20 Deddf Plant 1989 nac a.76 Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 ac felly nid ydynt yn cofnodi'r data hwn.

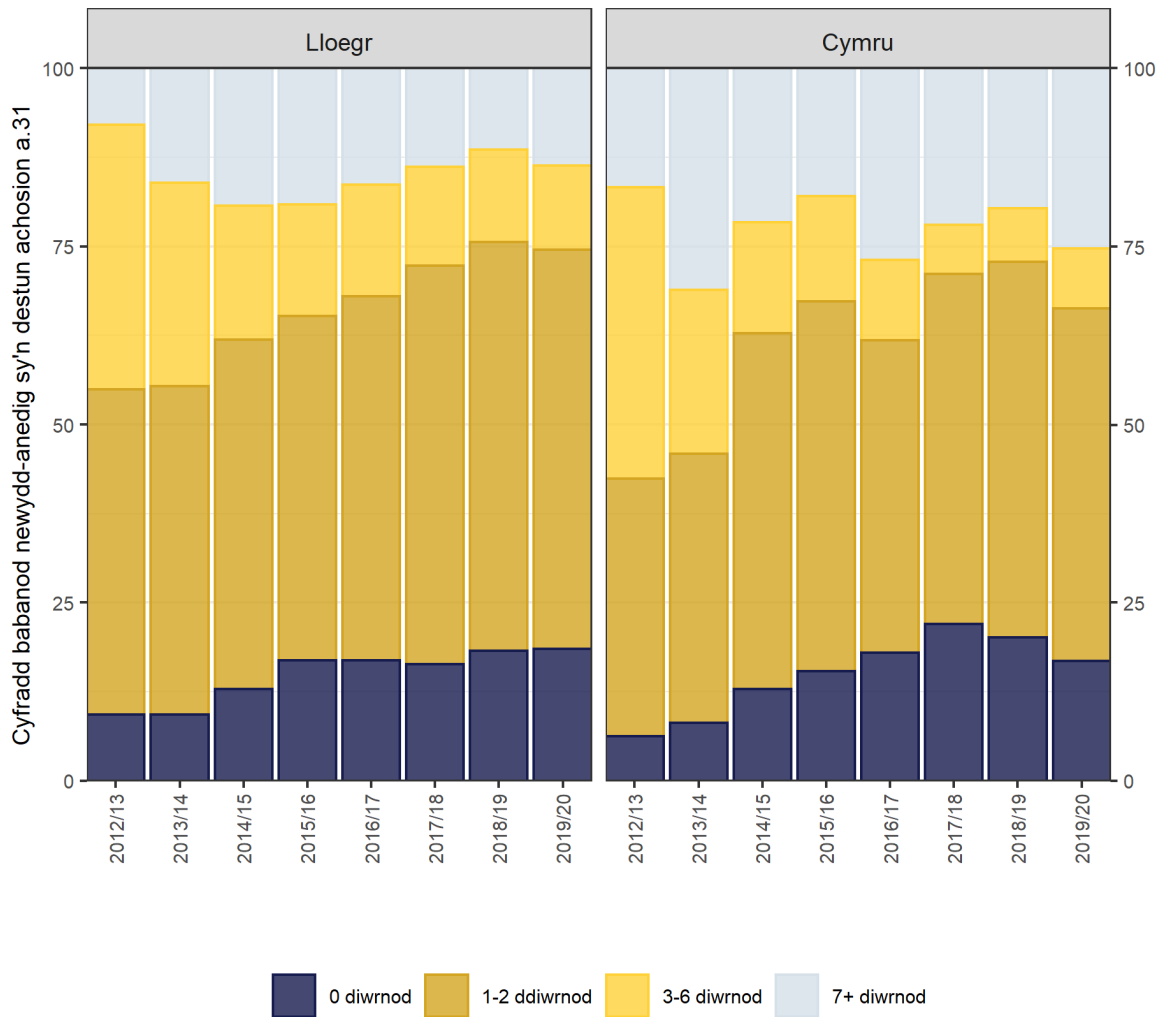
Roedd gwybodaeth berthnasol am achosion ar gyfer yr astudiaeth hon yn cynnwys: wythnos geni plentyn, dyddiad cyflwyno'r cais a dyddiad y gorchymyn terfynol ar gyfer yr holl achosion a.31 (gofal a goruchwyliaeth), dyddiad y gwrandawriad cyntaf (yn dilyn dyddiad cyflwyno'r cais a.31) a'r awdurdod lleol. Trefnwyd bod data gweinyddol ar gael gan Fanc Data SAIL ym Mhrifysgol Abertawe (Ford et al. 2009).

Nid oeddem yn gallu cael mynediad i ddata amddiffyn yr heddlu, er y gall yr heddlu gymryd camau brys gan ddefnyddio'u pwerau o dan a.46 Deddf Plant 1989.

Ffigur 1: Babanod newydd-anedig mewn achosion gofal a.31 fesul 10,000 o enedigaethau byw

Ffigur 2: Cyfran y gwrandawiadau byr rybudd, gwrandawiadau brys, a gwrandawiadau ar yr un diwrnod ar gyfer babanod newydd-anedig mewn achosion gofal a.31

Argymhellion

- Os gwrandawiadau ar yr un diwrnod neu wrandawiadau brys yw'r norm bellach mewn achosion babanod newydd-anedig yng Nghymru a Lloegr, yna mae hyn yn awgrymu bod angen adolygiad helaeth o'r modd y cynhelir achosion gofal ar yr adeg geni. Mae'n amharu'n sylweddol ar hawliau Erthygl 6 rhieni, ac nid yw gweithredu ar fyr rybudd er budd pennaf plant bach ychwaith lle mae gwaith cynllunio lleoliadau annigonol wedi'i wneud. Gallai llawer o'r argymhellion pwysig a amlinellir yn adroddiad terfynol y PLWG—gan gynnwys defnydd gwell a mwy amserol o'r broses cyn-achos/Amlinelliad Cyfraith Gyhoeddus (PLO), ffurflen wybodaeth newydd sy'n mynnu bod y sail ar gyfer gwrandawriad ICO brys yn cael ei nodi'n glir, hysbysiad cynnar i Cafcass a Cafcass Cymru cyn-geni, ac adolygiad o fynediad rhieni at gyngor cyfreithiol cyn-achos—gyflawni ymarfer gwell, gan alluogi proses benderfynu fwy amserol a chynhwysol ar gyfer plant bach a rhieni, lle cânt eu gweithredu'n ddigonol. Ond dylid rhoi ystyriaeth bellach i allu rhieni i gyfranogi'n ystyrion yn y cyfnod ôl-enedigol uniongyrchol.
- Byddem yn argymhell archwilio ymhellach i arferion ardaloedd lleol er mwyn cael dealltwriaeth well o'r amrywiadau rhanbarthol amlwg yn y data.

- Er y gall gwneud penderfyniadau brys ar gyfer babanod newydd-anedig fod yn angenrheidiol ac yn gymesur, mae'r nifer gynyddol o wrandawiadau ar yr un diwrnod yn destun pryder arbennig yn y Gogledd Ddwyrain, ac yn nodedig yn Swydd Efrog a Humber. Mae nifer o ffactorau rhyngberthynol yn debygol o fod dan sylw, gan gynnwys lefel y tlodi, argaeledd gwasanaethau i gefnogi mamau bregus a babanod, a pholisïau rhyddhau o'r ysbyty. Byddai cymharu awdurdodau lleol â phroffiliau demograffig tebyg, ond sy'n gwneud defnydd gwahanol iawn o wrandawiadau brys, yn taflu goleuni ar ysgogwyr gweithdrefn frys a beth gellid ei wneud i ddod ag achosion i'r llys mewn ffordd fwy cynlluniedig a chynhwysol.
- O ystyried y cyfraddau uchel hanesyddol yng Nghymru, dylai'r cwmp yn 2019/20 yn y gyfradd mynychder yng Nghymru gael ei fonitro a'i ymchwilio ymhellach, o ystyried ar hyn o bryd bod y gostyngiad ond yn berthnasol i un flwyddyn. Ar hyn o bryd, ni allwn ddweud yn bendant fod prosiectau ataliol newydd yn lleihau'r angen i wahanu plant bach, ond bydd yn bwysig ymchwilio i'r berthynas hon ymhellach, dros gyfnod.

Cyfeiriadau

Ford, D.V. et al. (2009). Banc Data SAIL: building a national architecture for e- health research and evaluation. *BMC Health Services Research* 9 (1) tud.157.

Mason, C. a Broadhurst, K. (2020). *Discussion paper: What explains marked regional variations in infant care proceedings*. Llundain: Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield.

Y Gweithgor Cyfraith Gyhoeddus. (2019). *Recommendations to achieve best practice in the child protection and family justice systems*. Adroddiad interim. Ar gael o:
<https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2019/07/Public-Law-Working-Group-Child-Protection-and-Family-Justice-2019-1.pdf> [Darllenwyd 13 Ebrill 2021].

Y Gweithgor Cyfraith Gyhoeddus. (2021). *Recommendations to achieve best practice in the child protection and family justice systems*. Ar gael o:
<https://www.judiciary.uk/publications/message-from-the-president-of-the-family-division-publication-of-the-presidents-public-law-working-group-report/> [Darllenwyd 13 Ebrill 2021].

Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield

Nod Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield yw cefnogi'r penderfyniadau gorau posibl i blant trwy wella'r defnydd o ddata a thystiolaeth ymchwil yn y system cyfiawnder teuluol yng Nghymru a Lloegr. Gan ymdrin â chyfraith gyhoeddus a phreifat, mae Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield yn darparu gwaith dadansoddi ac ymchwil hygyrch i weithwyr proffesiynol sy'n gweithio yn y llysoedd teulu.

Sefydlwyd Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield gan Sefydliad Nuffield, sef ymddiriedolaeth elusennol annibynnol sy'n ceisio hybu lles cymdeithasol. Mae'r Sefydliad yn ariannu ymchwil sy'n llywio polisi cymdeithasol, a hynny'n bennaf ym meysydd addysg, lles, a chyfiawnder. Mae hefyd yn ariannu rhaglenni myfyrwyr er mwyn i bobl ifanc ddatblygu sgiliau a hyder mewn dulliau meintiol a gwyddonol. Sefydliad Nuffield yw sylfaenydd a chyd-ariannwr Sefydliad Ada Lovelace a Chyngor Biofoeseg Nuffield.

Mae Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield wedi ariannu'r prosiect hwn, ond safbwyntiau'r awduron yw'r rhai a fynegir ac nid, o reidrwydd, rhai Arsyllfa Cyfiawnder Teuluol Nuffield na'r Sefydliad.

Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol

Mae'r Bartneriaeth Ddata Cyfiawnder Teuluol yn gydweithrediad rhwng Prifysgol Caerhirfryn a Phrifysgol Abertawe, ac mae Cafcass a Cafcass Cymru yn rhanddeiliaid cyfannol. Fe'i hariennir gan ACT Nuffield.

Banc Data SAIL

Mae'r data gan Cafcass [Lloegr] a Cafcass Cymru a ddefnyddiwyd yn yr astudiaeth hon ar gael ym Manc Data Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddiennw (SAIL) ym Mhrifysgol Abertawe, y DU, sy'n rhan o seilwaith ymchwil cofnodion e-iechyd cenedlaethol Cymru. Mae'n rhaid i bob cynnig i ddefnyddio'r data hwn gael ei adolygu a'i gymeradwyo gan Banel Adolygu Llywodraethu Gwybodaeth (IGRP) SAIL. Pan ganiateir mynediad, fe'i ceir trwy hafan ddiogel sy'n diogelu preifatrwydd a system mynediad o bell, y cyfeirir ati fel Porth SAIL. Dylai unrhyw un sy'n dymuno cyrchu data ddilyn canllawiau'r broses ymgeisio sydd ar gael yn: www.saildatabank.com/application-process